

**Axiologický
a
multikulturní
rozměr sociální pedagogiky**

Co je to axiologie?

- filozofická věda o hodnotách,
z řeckých „logos“ = slovo
„axias“ = hodnota
- na přelomu 19. a 20. století jako věda
X
odvěká touha člověka hledání hodnot ve smyslu
„dobrého života“: co je dobro/dobré, co je
krásné, co je správné?

Individualita, Ekonomie, Instrumentální logika jako zdroje kulturních projevů – nezajímá nás to, co je DKS, ale co je pro nás užitečné: Dnes politické elity nahradili hospodářský růst místo náboženství (Čína, Grospičoviny)

Co je kultura?

- Kultura je specifický způsob života určité skupiny nebo společnosti lidí. Ten je dán vzorci chování členů společnosti, tj. zjevnými postupy chování a jednání, které může vnější pozorovatel sledovat. (Lawless, 1996)
- Z latinského substantiva „cultura“ nebo slovesa „colere“ = kultivovat
- KULTivovat (nejen) v náboženství
- *Co znamená KULTIVOVAT obecně?*

Cultivate (angl.)

- Obdělávat, starat se, pečovat o, rozvíjet, vzdělávat → být aktivní a vytvářet vztah
→
např. agrikultura („ager/horti + cultura“) = *zemědělství*

Kultura

- soubor *činností* nabytých jedincem dané společnosti: jazyk, znalosti, náboženství, umění, zákony, morálka, tradice...
- není člověku vlastní, musí se jí naučit, aby se stal členem společnosti (jež indikuje kulturu);
- není vytvořena jedincem;
- je kolektivní a anonymní, utváří se dlouhodobě;
- je udržována pěstováním (!);
- spojuje společnost a činí ji odlišnou od jiných
- je vlastní lidem
- je integrální, racionální, adaptabilní, ...

Kultura

- *Cultura agri, animi* – kultura s atributy
- Od 16. století se zaměřením na lidskou činnost (umění) – *homo faber*
- → ovládnutí přírody kulturou a technikou
- Vysoká kultura
- Nízká kultura (populární kultura)
- Dnes směs obou (sub)

Kultura

Kultura je vázána na danou společnost
= naše kultura

Vertikální úrovně:

- Rodina (domov, příbuzní)
 - Sousedí
 - Obec/ město
 - Okres/ Kraj
 - Stát

Kultura

Horizontální úrovně:

- Národ / etnicita (dnes vs. dříve)
 - Rasa
 - Politické názory
 - Náboženství
 - Socio-ekonomické třídy (napětí)
 - Gender
 - Jazyk
 - Věk

5 „zázraků“ Západní kultury

Zázrak 1

Starověké Řecko dalo Západní civilizaci:

- Vynález **Polis** – sociální funkce mykénského krále rozděleny mezi lid
Konec monarchie – vznik **Res publica** (*politica*) - všemocný vládce (uzavřený v paláci) x politická moc záležitostí komunity (veřejná)

→ **Veřejná** místa – *agora*

- Důraz na slovo a rozum (vznik společenských zákonů)
- Rovnost před zákonem (jež byl znám všem)
- „**občan**“ – roven podobným lidem právně, v rozumu a důstojnosti

Zákony* jsou dílem člověka nikoli bohů či mýtů (proměna náboženství neb sociální řád státu určují lidské zákony), mohou být modifikovány je-li konsensus → vznik **politiky**

Díky zákonům nastává **individuální svoboda** – zná zákon a může si vybrat, zda žít v souladu s ním/spoluobčany bez sporů se státem

Občanem se mohou stát i **cizinci**, lidé nezávislí na rodové či etnické příslušnosti k Obci.

Zázrak 1 (pokrač.)

Vědy-trivium (experimenty x rituály/iniciace archaických společností)

Díky vědě se objevuje **škola**-kvadrivium (čtení, psaní, počítání)

Malý zájem o vědu (vědci jedinci-amatéri, otroctví) → **malá vůle měnit svět**

- Péče o duši („cultura animi“) x privilegia pro „ty lepší (fyz., psych.)“ – Platón: „Neduživí by neměli žít, natožpak mít děti.“

Zázrak 2

Starověký Řím obdařil Západní civilizaci:

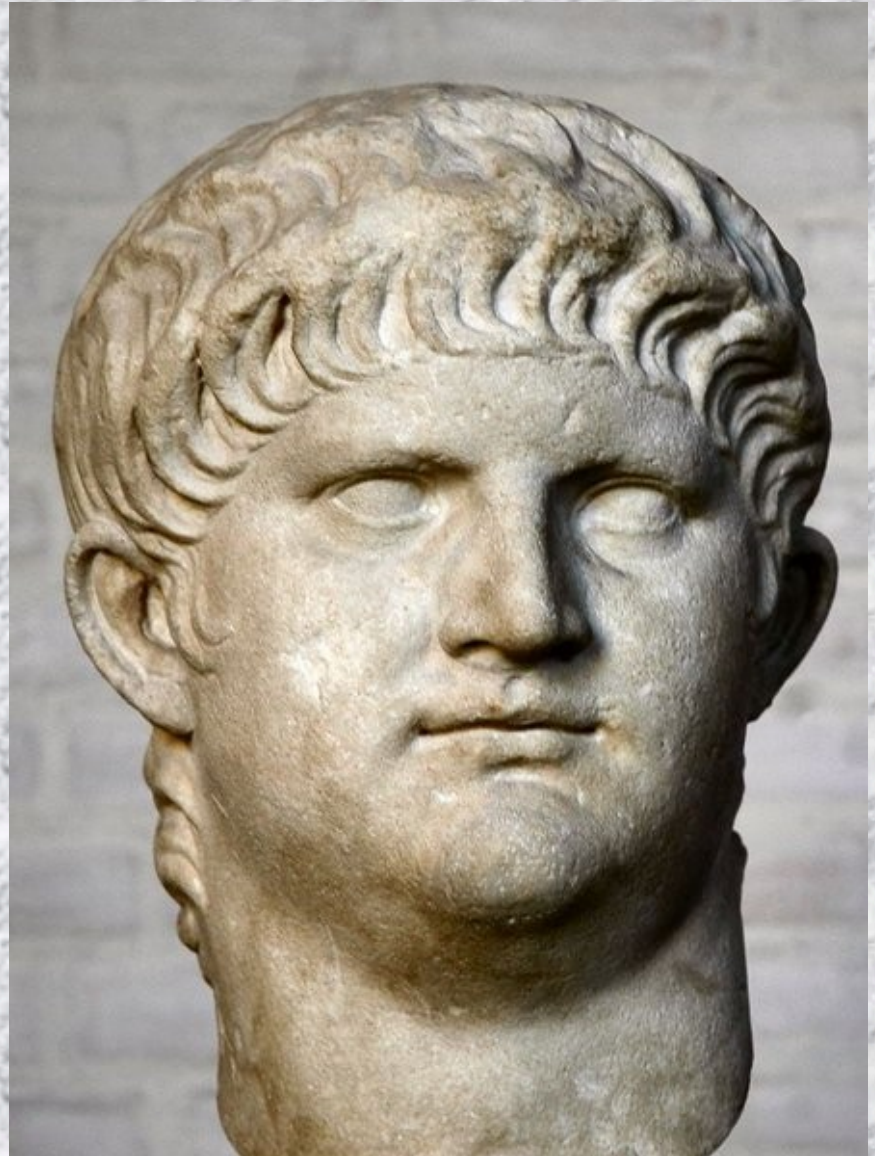
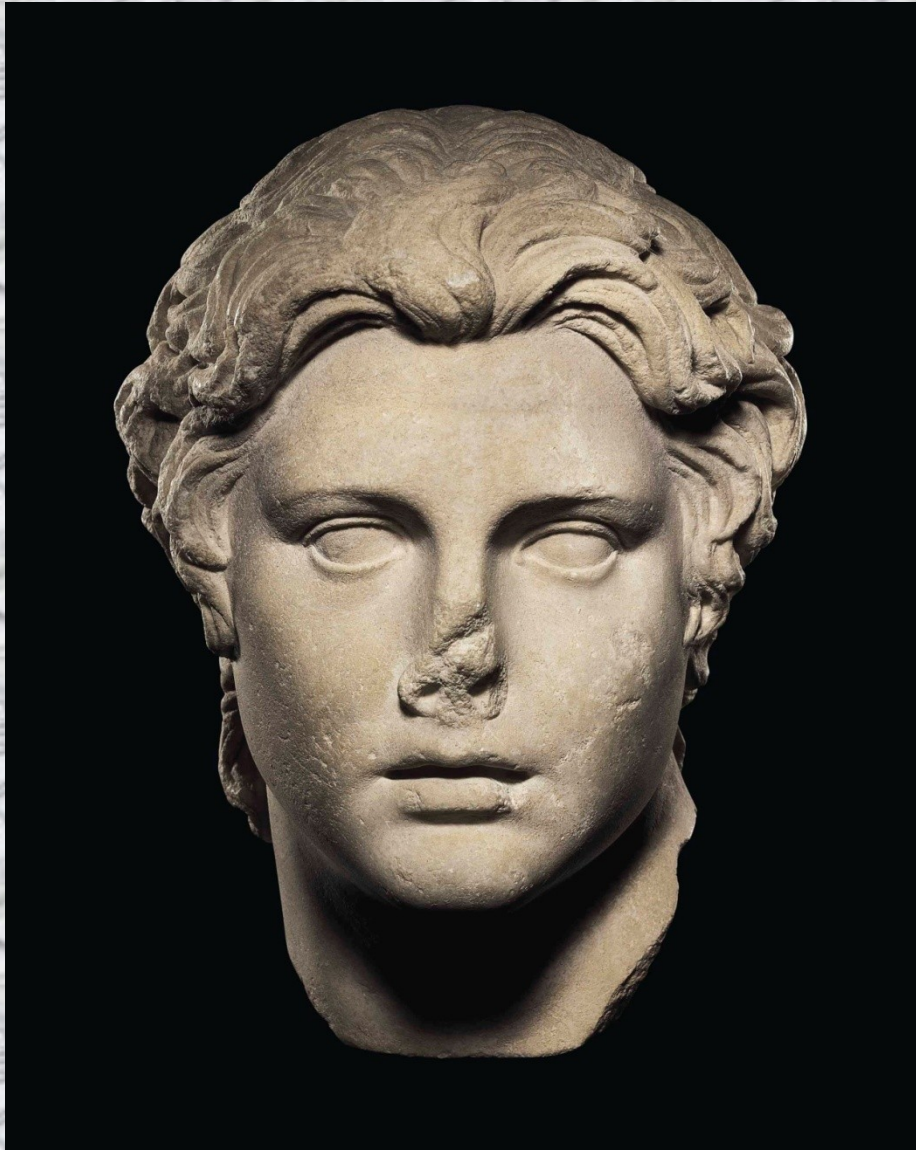
- Právo (objektivní lidská přirozenost x mýty, magie)
- Občanské právo (donedávna základ pouze pro moderní západní právo)
- Soukromé právo + soukromé vlastnictví (moje → tvoje) →

Objevení člověka = individua *

→ individualní lidská osoba s jedinečným egem (zdroj záp. humanismu-soukromé právo a právo vlastnit)

Člověk má lidskou přirozenost, jež je společná všem lidem, a zároveň má svou vlastní přirozenost a vlastní roli (jako persona v divadle)

– Veřejné (řec. MY) vs. Individuální (řím. JÁ)...**

Zázrak 3

Žido-křesťanství = biblická etika obdařily Západ:

- Já ↔ **TY**, zodpovědnost za všechny/ostatní (x nadčlověk, řím. vládce≠stát ≠bůh)
- Odmítlo normálnost zla či utrpení v životě člověka* → dynamika pokroku („něco s tím udělat“, potírání zla)
- Položilo základy pro etiku → spravedlnost (dána shora) vs. soucit (vychází z člověka)
- Rovnost lidí před Bohem → právní rovnost (x otroctví) → lidská práva
- Milosrdenství překonává výkon justice = nespravedlnost **
- Seneca a Nero (shovívavost modalitou spravedlnosti vs. pardon-slitování)

Zázrak 3 (pokrač.)

- Do popředí poprvé lidé společensky „zespodu“ + duchovně → JK přišel pozvat hříšníky k pokání → spravedlnost a morální sféra ustupují lásce a odpuštění
- Desakralizace přírody – bez posvátných zvířat či míst kde sídlí božstva
- Gn 1,28: „Podmaňte si zemi a panujte nad (...) vším živým“ – jiné civilizace (BV, Asie, LA) nevyvolaly celosvětové působení

Eschatologie:

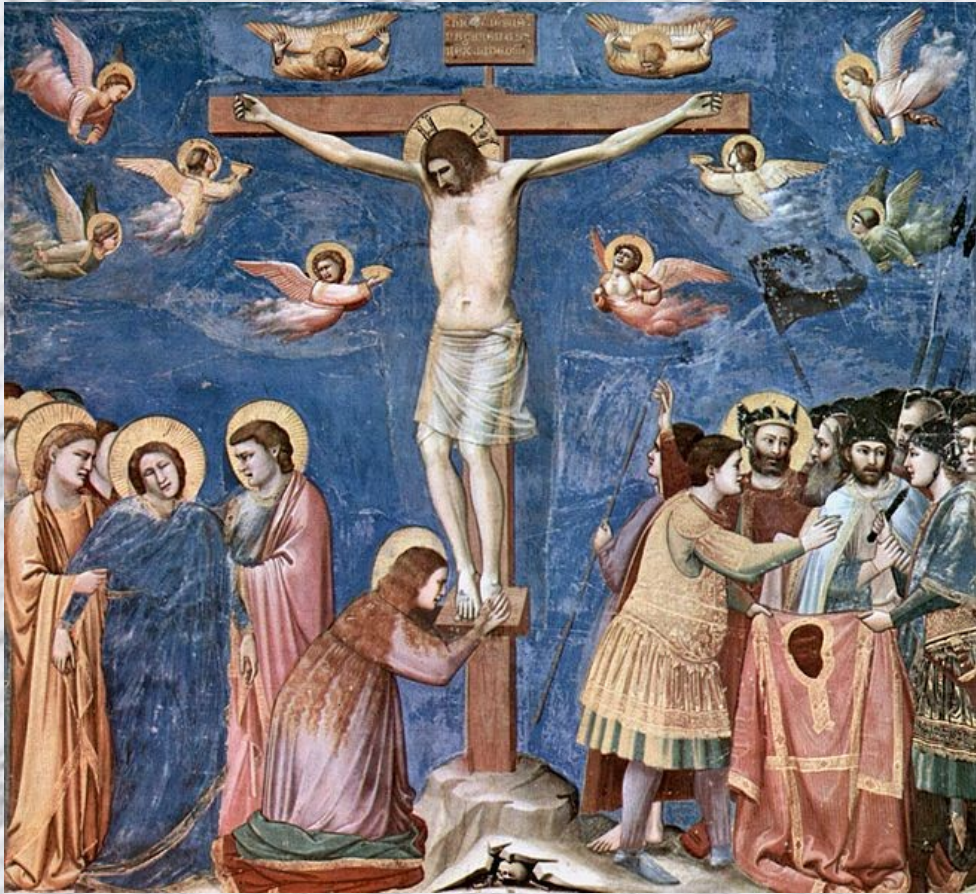
- Cyklický (Mýtus o věčném návratu) X lineární čas
- Minulost, současnost, budoucnost (NE “ničemu nového pod sluncem”; zítřek může být jiný jinak etika nedává smysl)

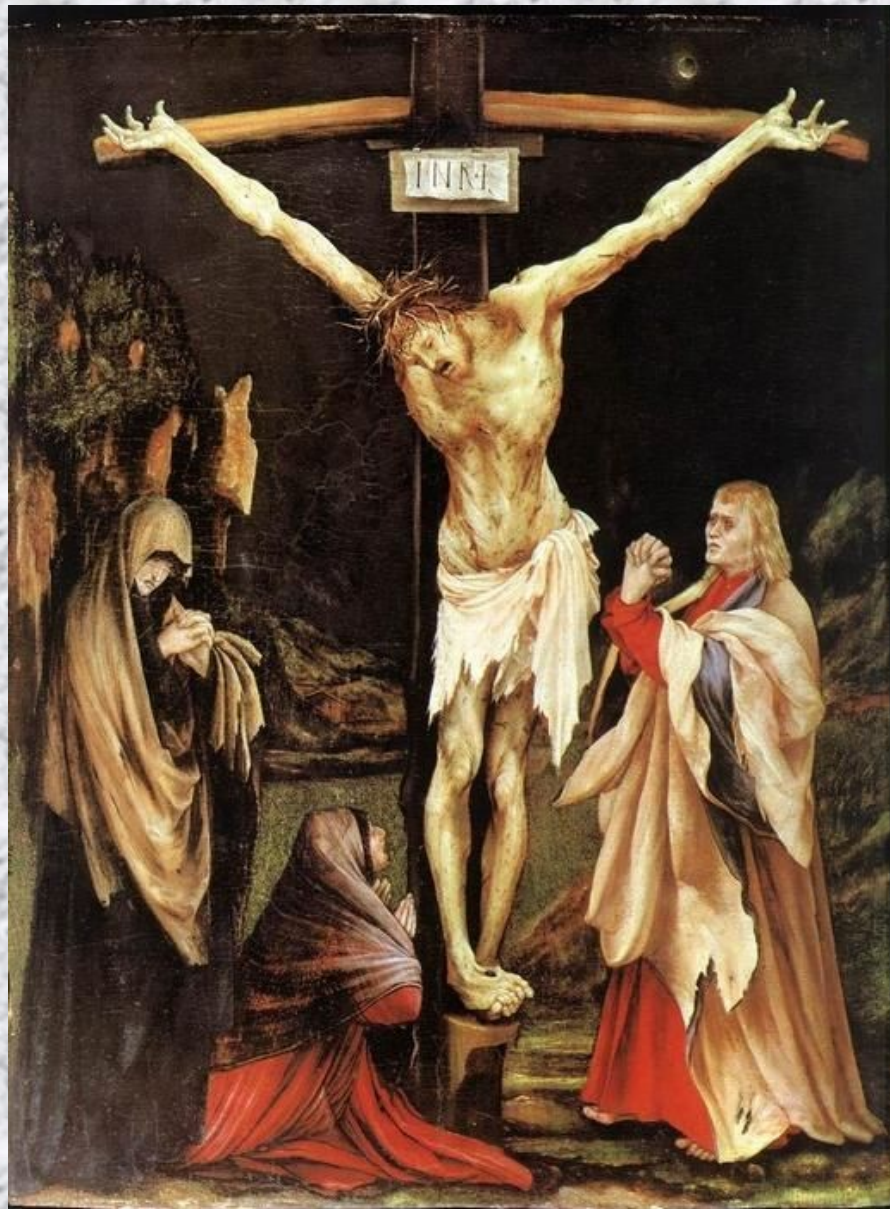
Zázrak 4: 11. - 13.stol.

- Gregoriánské reformy: reorganizace **vědomostí**, **hodnot**, **zákonů** a institucí → pokrok (x islám, Čína, Indie, východní Evropa)
- Vzkříšení **římského zákona** – nově více humánním korespondující s **biblickou etikou** → ta méně utopická a více orientovaná na skutečný život (krevní msta x rytířství)
- Užívání **rozumu** v podobě vzkříšené řecké **vědy** a římského **práva** (naftová pole)

→ **důraz na lidskou (pozemskou) přirozenost a rozum** (x Východ, islám)

- **Univerzita** – všeobecné vzdělávání (X ant. individ.)
- **Jedinec** je součástí společnosti, Anselmův **každý čin se počítá** (x Augustin a mniši=spása v nedělání, kultu svatých → buddhismus x Ježíšovo “Dle vaší víry se vám staň” * a Zlaté pravidlo) *

Zázrak 4: 11. - 13.stol. (pokrač.)

- **Práce** – prokletí a otroctví v antice X způsob proměny světa ve jménu dobra (kořeny ekonomie), Benediktovo „ora et labora“ a „zahálka je nepřítel duše“
- Péče o **chudé a nemocné** v sociálních ústavech a nemocnicích (X antičtí pečovateli a lékaři)
- Západní x Východní (ortodoxní) Evropa: horizontální (lidské) – vertikální (pouze duchovní dějiny)
 - Západ: zodpovědnost, skutky, rozum, práce → organizace světa → ekonomický a technologický pokrok
 - X Východ: Bůh v středu, podobně v islámu od dob Averroese

Zázrak 5

Zrození liberální demokracie

- průmyslová a technologická revoluce
- de-sakralizace politiky (kromě 20. stol.)
- vzestup pluralismu a modernity
- (zástupnická) demokracie
- volební právo
- nezávislost justice
- lidská práva
- náboženská svoboda
- svoboda projevu
- diplomacie
- svoboda myšlení a kritiky
- obchod
- ekonomika
- respektování smluv

Proměny, jimiž všemi
(a žádnými jinými) a
dlouhodobě prošla
Západní civilizace